

**O'T TOSH KASALLIGI ASORATLARI MEXANIK SARIQLIKNI
DAVOLASHDA TERI JIGAR ORQALI XOLANGIOSTOMANING
AHAMIYATI**

Rajabov Sherzodjon Nurmahmad o'g'li
*Qarshi davlat universiteti Davolash va
pediatriya kafedrasida Xirurgiya fani o'qituvchisi*

***Annotatsiya.** O't tosh kasalligi – o't pufagida va o't yo'llarida toshlar hosil bo'lishi bilan kechadigan keng tarqalgan kasallik. Ushbu kasallikning eng jiddiy asoratlaridan biri mexanik sariqlik hisoblanadi. Mexanik sariqlik o't yo'llarining toshlar bilan tiqilib qolishi natijasida safroning o'n ikki barmoq ichakka oqa olmasligi va qonda to'planishi bilan kechadi. Teri-jigar orqali xolangiostoma esa bunday holatlarda safroni tashqariga olib chiqish uchun qo'llaniladigan muhim tibbiy manipulyatsiya hisoblanadi.*

***Kalit so'zlar:** o't tosh kasalligi, xolelitiyoz, mexanik sariqlik, teri-jigar orqali xolangiostoma, xolangiostoma.*

***Аннотация.** Желчнокаменная болезнь – распространенное заболевание, сопровождающееся образованием камней в желчном пузыре и желчных протоках. Одним из наиболее серьезных осложнений этого заболевания является механическая желтуха. Механическая желтуха возникает в результате закупорки желчных протоков камнями, из-за чего желчь не может поступать в двенадцатиперстную кишку и накапливается в крови. С другой стороны, чрескожно-печеночная холангиостомия является важной медицинской манипуляцией, используемой в таких случаях для вывода желчи наружу.*

***Ключевые слова:** желчнокаменная болезнь, желчнокаменная болезнь, механическая желтуха, кожно-печеночная холангиостомия, холангиостомия.*

***Annotation.** Gallstone disease is a common disease that is accompanied by the formation of stones in the gallbladder and biliary tract. One of the most serious complications of this disease is mechanical jaundice. Mechanical jaundice is accompanied by the fact that as a result of clogging of the bile ducts with stones, twelve fingers cannot flow into the intestine and accumulate in the blood. Skin-to-liver cholangiostoma, on the other hand, is an important medical manipulation used to bring bile outside in such cases.*

***Key words:** gallstone disease, cholelithiasis, mechanical jaundice, skin-cholangiostoma through the liver, cholangiostoma.*

KIRISH

O't pufagidagi tosh – bu o't pufagining cho'kma qismlaridan hosil bo'lgan tosh [1]. Xolelitiyoz atamasi o't pufagida toshlar mavjudligini yoki o't pufagidagi toshlar tufayli kelib chiqadigan har qanday kasallikni anglatishi mumkin xoledoxolitiaz esa o't yo'llari ichida ko'chib ketgan o't pufagi toshlarining mavjudligini anglatadi [2]. O't pufagida tosh bo'lgan odamlarning ko'pchiligi (taxminan 80%) asemptomatikdir [3], [4]. Biroq, o't pufagidagi tosh o't yo'llarini to'sib qo'yganda va o'tkir xolestaza sabab bo'lganda, ko'pincha silliq mushaklarning refleksli spazmi paydo bo'ladi, natijada qorinning o'ng yuqori qismida kuchli og'riq hosil bo'ladi [5]. Bu har yili o't pufagida tosh bo'lganlarning 1-4 foizida sodir bo'ladi. O't pufagidagi toshlarning asoratlari orasida o't pufagining yallig'lanishi (xoletsistit), oshqozon osti bezining

yallig'lanishi (pankreatit), obstruktiv sariqlik va o't yo'llarida infeksiya (xolangit) bo'lishi mumkin. Ushbu asoratlarning belgilari besh soatdan ortiq davom etadigan og'riq, isitma, sarg'ish teri, qusish, qoraygan siydik va rangpar axlatni o'z ichiga olishi mumkin [6]. O't pufagidagi toshlar uchun xavfli omillar orasida tug'ishni nazorat qilish tabletkalari, homiladorlik, oilada o't pufagida tosh kasalligi, semirish, diabet, jigar kasalligi yoki tez vazn yo'qotish kiradi. O't pufagidagi toshlarni hosil qiluvchi safro komponentlari orasida xolesterin, safro tuzlari va bilirubin mavjud. Asosan xolesterindan hosil bo'lgan o't pufagi toshlari xolesterin toshlari deb ataladi va asosan bilirubindan hosil bo'lganlar pigment toshlari deb ham ataladi. Keyinchalik tashxis odatda ultratovush bilan tasdiqlanadi. Qon testlari yordamida asoratlarni aniqlash mumkin [7]. O't pufagida tosh paydo bo'lish xavfini jismoniy mashqlar va sog'lom ovqatlanish bilan sog'lom vaznni saqlab qolish orqali kamaytirish mumkin. O't pufagi xurujlari bo'lganlarda, odatda, o't pufagini olib tashlash uchun jarrohlik tavsiya etiladi [8].

Mexanik sariqlik nima?

Mexanik sariqlik – bu o't yo'llarining to'silib qolishi natijasida kelib chiqadigan sariqlik turi. O't yo'llari toshlar, o'sma yoki boshqa sabablarga ko'ra tiqilib qolishi mumkin. Natijada safro jigarda to'planib, qonga o'tib ketadi va terining sarg'ayishiga, shuningdek, siydikning qorayishi va axlatning rangsizlanishiga olib keladi.

Teri-jigar orqali xolangiostoma nima?

Teri-jigar orqali xolangiostoma – bu tibbiy manipulyatsiya bo'lib, uning davomida teri orqali jigarga ingichka naycha (stent) joylashtiriladi. Ushbu naycha orqali safro tashqariga oqib chiqariladi va o't yo'llaridagi bosim pasayadi.

Xolangiostomaning ahamiyati

Safro oqimini tiklash: Xolangiostoma safro oqimini tiklaydi va mexanik sariqlikning asosiy sababini bartaraf etadi.

Sarg'ayishni kamaytirish: Safro qonda to'planishining oldini olish orqali teri va ko'zning sarg'ayishini kamaytiradi.

Og'riqni kamaytirish: O't yo'llaridagi bosimning pasayishi bilan bog'liq bo'lgan og'riqni kamaytiradi.

Jigar funksiyasini yaxshilash: Safro jigarda to'planishining oldini olish orqali jigar funksiyasini yaxshilaydi.

Boshqa davolash usullari uchun tayyorgarlik: Jarrohlik amaliyoti yoki boshqa invaziv muolajalar uchun tayyorgarlik ko'rishda qo'llaniladi.

Xolangiostomaning afzalliklari

Invazivligi past: Katta jarrohlik amaliyoti talab qilinmaydi.

Tez va samarali: Nisbatan tez amalga oshiriladi va natijasi tez ko'rinadi.

Takroriy qo'llanilishi mumkin: Agar kerak bo'lsa, stentni almashtirish yoki olib tashlash mumkin.

Xolangiostomaning mumkin bo'lgan asoratlari

Infektsiya: Stent joylashtirilgan joyda infektsiya paydo bo'lishi mumkin.

Qon ketishi: Jarayon davomida yoki undan keyin ozgina qon ketishi mumkin.

Stentning siljishi yoki tiqilib qolishi: Stent siljishi yoki tiqilib qolishi natijasida safro oqimi buzilishi mumkin.

XULOSA

Teri-jigar orqali xolangiostoma o't tosh kasalligi asorati hisoblangan mexanik sariqlikni davolashda muhim ahamiyatga ega bo'lgan invazivligi past va samarali usul hisoblanadi. Ushbu usul safro oqimini tiklaydi, sarg'ayishni kamaytiradi, og'riqni yo'qotadi va jigar funksiyasini yaxshilaydi. Biroq, har qanday tibbiy muolajada bo'lgani kabi, xolangiostoma ham o'ziga xos xavflarni o'z ichiga oladi. Shuning uchun ushbu muolajani faqat malakali shifokor tomonidan amalga oshirilishi kerak.

Xolangiostoma qanday qilib amalga oshiriladi?

Xolangiostoma – bu buzilgan o't yo'llarini drenajlash uchun o'tkaziladigan tibbiy manipulyasiya bo'lib, unda teri orqali ichki organga tomon ichki diametri katta bo'lgan to'g'ri yoki egri silliq yuzali, bo'shliq ichki qurilma kiritiladi. Bu holatda, bu o't yo'llariga kiritiladigan va safro oqishini ta'minlaydigan maxsus bir turdagi kateterdir.

Xolangiostoma qanday qilib bajariladi?

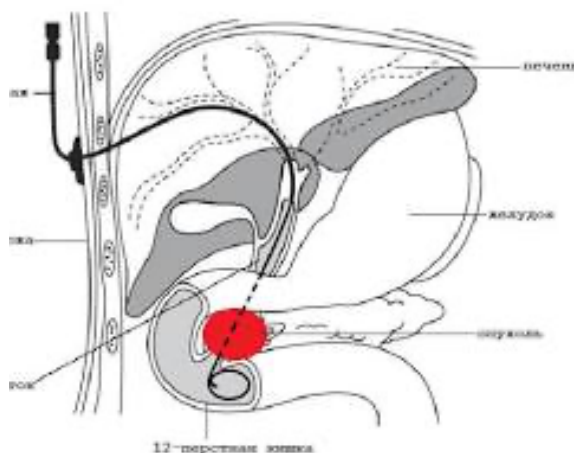
Xolangiostoma odatda rentgenologik nazorat ostida amalga oshiriladi. Buning uchun quyidagi bosqichlar amalga oshiriladi:

1. Bemorni tayyorlash: Bemor rentgen tekshiruvi uchun tayyorlanadi, teri antiseptik bilan ishlov beriladi.
2. Mahalliy anesteziya: Teri va teri osti to'qimalari mahalliy anestetik bilan anesteziya qilinadi.
3. Punksiya: Inkapsulyasiyalangan hosil bo'lish joyiga igla bilan kiriladi.
4. Dilyatasiya: Igla orqali maxsus dilatator yordamida yo'l kengaytiriladi.
5. Stentni joylashtirish: Kengaytirilgan yo'lga xolangiostoma – maxsus kateter kiritiladi.
6. Rentgenologik nazorat: Rentgenologik nazorat ostida stentning to'g'ri joylashgani tekshiriladi.

Xolangiostoma uchun ko'rsatmalar

- O't toshlari tufayli o't yo'llarining tiqilishi,
- O'simtalar tufayli o't yo'llarining tiqilishi,
- Pankreatit,

- Jarrohlik amaliyotidan keyingi asoratlari.

Холангиостома процедуры

Xolangiostomaning afzalliklari

- Invazivlik darajasi past: Katta jarrohlik amaliyotiga nisbatan kamroq invaziv.
- Tez samara: Prosedura nisbatan tez amalga oshiriladi va natija tez ko‘rinadi.
- Kamroq asoratlari: Katta jarrohlik amaliyotiga nisbatan asoratlari kamroq uchraydi.

Xolangiostomaning mumkin bo‘lgan asoratlari

- Infeksiya: Joylashgan joyda infeksiya yuzaga kelishi mumkin.
- Qon ketishi: Prosedura davomida yoki keyin ozgina qon ketishi mumkin.
- Stentning siljishi yoki tiqilib qolishi: Stentning siljishi yoki tiqilib qolishi natijasida safro oqimi buzilishi mumkin.

Foydalanilgan adabitoylar ro‘yxati:

1. “arxiv nusxasi”. 2016-yil 28-iyulda asl nusxadan arxivlangan. Qaraldi: 2024-yil 29-iyul.
2. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK258747/>
3. “arxiv nusxasi”. 2016-yil 28-iyulda asl nusxadan arxivlangan. Qaraldi: 2024-yil 29-iyul.
4. "Diagnosis and treatment of gallstone disease". The Practitioner 259 (1783): 15–9, 2. June 2015. PMID 26455113.
5. "2016 WSES guidelines on acute calculous cholecystitis". World Journal of Emergency Surgery 11: 25. 2016. doi:10.1186/s13017-016-0082-5. PMID 27307785. PMC 4908702.
6. <https://www.nhs.uk/conditions/gallstones/complications/>
7. “arxiv nusxasi”. 2016-yil 28-iyulda asl nusxadan arxivlangan. Qaraldi: 2024-yil 29-iyul.
8. “arxiv nusxasi”. 2016-yil 28-iyulda asl nusxadan arxivlangan. Qaraldi: 2024-yil 29-iyul.